

www.tqdk.gov.az
wap.tqdk.gov.az
www.abiturient.az
www.mekteb.edu.az
www.elachi.edu.az

TQDK

Bilik qiymətləndirilir

TƏLƏBƏ
QƏBULU
ÜZRƏ
DÖVLƏT
KOMİSSİYASI

NEFT PROFİLLİ İXTİSASLAR STATİSTİKADA * 1992-2008 İLLƏR *

1992-2008 İLLƏRDƏ AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
ALİ MƏKTƏBLƏRİNƏ
KEÇİRİLƏN QƏBUL İMTAHANLARININ
NƏTİCƏLƏRİ ƏSASINDA

BAKI - 2008

M.M.Abbasızadə, T.A.Bədəlov, O.Y.Şelaqinov.

NEFT PROFİLLİ İXTİSASLAR STATİSTİKADA

(1992-2008 illərdə Azərbaycan Respublikasının ali məktəblərinə keçirilən qəbul imtahanlarının nəticələri əsasında).

Təqdim olunan material Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyası tərəfindən 1992-2008-ci illərdə aparılan tələbə qəbulunun ümumi elmi-statistik təhlilinin bir hissəsidir. Materialda neft profilli ixtisasların qəbul planı və gənclərin ixtisas seçimində ifadə olunan istəklərinin dinamikası, həmçinin bu ixtisasları seçən abituriyentlərin imtahan göstəricilərinin təhlili əks olunmuşdur.

Material neft sənayesi və təhsil işçiləri üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Kompyuter və dizayn: M.Ə.Bədəlov

*Redaksiyanın ünvanı: AZ1078, Bakı şəhəri,
Akademik Həsən Əliyev küçəsi, 17. Telefon: 440-30-09.*

*Jurnal Azərbaycan Respublikasının Mətbuat və İnformasiya Nazirliyində
qeydə alınmışdır.*

(Lisənziya B 171, 18 fevral 1999-cu il)

© TQDK - "Abituriyent"

Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının rəsmi razılığı olmadan jurnalın və ya onun hər hansı hissəsinin təkrar çapı, yayılması, elektron və ya mexaniki üsulla surətinin çıxarılması

QADAĞANDIR!

*Çapa imzalanmışdır 04.12.2008, tiraj 80.
Jurnal redaksiyada kompyuterdə yığılmış, səhifələnmiş
və TQDK-nın mətbəəsində çap edilmişdir.*

NEFT PROFİLLİ İXTİSASLAR STATİSTİKADA

(1992-2008 illərdə Azərbaycan Respublikasının ali məktəblərinə keçirilən qəbul imtahanlarının nəticələri əsasında)

Neft sənayesi ölkəmizin iqtisadiyyatının əsas sahəsidir, həmvətənlərimizin xeyli hissəsinin indiki və gələcək həyatı onunla bağlıdır. Ali məktəblər qarşısında duran mühüm vəzifələrdən biri bu sahə üçün müasir dövrün tələblərinə cavab verən yüksəkixtisaslı mütəxəssislər hazırlamaqdır.

Hər il TQDK-da tələbə qəbulunun elmi-statistik təhlili aparılır. Alınmış nəticələr imtahanların texnologiyasının təkmilləşdirilməsi, gənclərlə peşəyönümü və ixtisas seçimi işinin gücləndirilməsi, təhsil sisteminin inkişaf etdirilməsi, müxtəlif fənlər üzrə tədrisin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması və tələbə qəbuluna elmi cəhətdən əsaslandırılmış sifarişin formalaşdırılması ilə əlaqədar olan problemlərin və digər məsələlərin həll olunmasında istifadə edilir. Bu materialların dəyəri və vacibliyi onlardan yalnız TQDK-nın və Təhsil Nazirliyinin fəaliyyət istiqamətlərini təkmilləşdirmək üçün istifadə edilməsi ilə məhdudlaşmır. Həmin materialların əhəmiyyəti həm də ondadır ki, onlar gənclərin hazırlığı, sosial və tərbiyə problemləri ilə məşğul olan struktur və orqanların, eyni zamanda müxtəlif səviyyəli təhsil müəssisələri, elmi-metodiki mərkəzlər, dövlət idarəetmə orqanları və ictimai təşkilatların işinin yaxşılaşdırılması üçün faydalıdır.

Təqdim olunan material tələbə qəbulunun ümumi elmi-statistik təhlilinin bir hissəsidir və 1992-2008-ci illərdə ali məktəblərin neft profilli ixtisaslarına qəbul zamanı yaranan vəziyyətin araşdırılmasına həsr edilib. Bu sahədə aparılan təhlillərin vacibliyi və əhəmiyyəti neft sənayesində iş yerlərinə cari tələbatın ödənilməsi zərurəti və onun gələcək inkişaf perspektivlərinin proqnozlaşdırılması ilə əlaqədardır. Materialda aşağıdakı məsələlər əks olunub:

- Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyasının neft profilli ixtisaslarına qəbul planı və bu ixtisaslara verilən ərizələrin sayının dinamikası;
- neft profilli mühəndis ixtisaslarına abituriyentlərin istəkləri;
- neft profilli ixtisaslara ərizə verən abituriyentlərin qəbul imtahanlarında topladıqları balların paylanma histoqramları;
- neft profilli ixtisaslara ərizə verən abituriyentlərin ayrı-ayrı fənlər üzrə test tapşırıqlarına verdikləri düzgün cavabların ortastatistik göstəriciləri.

Neft profilli ixtisaslar statistikada

Məlumdur ki, qəbul planına daxil olan ali məktəb ixtisasları dörd qrupa bölünür. I qrupa riyaziyyat, fizika, mühəndislik, kimya-texnoloji və xüsusi qabiliyyət tələb edən memarlıq və dizayn, II qrupa iqtisadiyyat, idarəetmə, sosiologiya və coğrafiya, III qrupa humanitar, beynəlxalq münasibətlər, xüsusi qabiliyyət tələb edən musiqi və incəsənət, IV qrupa tibb, kimya, psixologiya, biologiya və xüsusi qabiliyyət tələb edən idman ixtisasları daxildir.

İxtisas qrupları bir-birindən imtahan fənlərinin tərkibinə görə fərqlənir. III ixtisas qrupu daxilində müxtəlif ixtisaslar üzrə fənlərin əhəmiyyətlik dərəcələri müxtəlif olduğuna görə onlar, öz növbəsində, altqruplara bölünür. Abituriyentin hər hansı bir ixtisas üzrə imtahan balı hesablanarkən fənlər üzrə toplanmış nisbi ballar həmin fənnin əhəmiyyətlik dərəcəsiindən asılı olaraq müəyyən çəki əmsallarına vurulmaqla cəmlənir. Bunun üçün iki növ çəki əmsalından (“2”, “1”) istifadə edilir.

İxtisas qrupları, altqruplar və müvafiq çəki əmsalları 1 saylı cədvəldə göstərilir:

Cədvəl 1

QRUPLAR	I	II	III		IV
ALTQRUPLAR	R	IC	DT	XH	TK
Ana dili	1	1	2	2	1
Ədəbiyyat			1	1	
Riyaziyyat	2	2	1	1	1
Fizika	2				1
Kimya	1				2
Biologiya					2
Tarix			2	1	
Azərbaycan tarixi		1			
Coğrafiya		2			
Xarici dil	1	1	1	2	

***Altqrupların adları:** R – riyaziyyat, fizika, mühəndislik, memarlıq və dizayn; IC – iqtisadiyyat, idarəetmə, sosiologiya və coğrafiya ixtisasları; DT – humanitar, pedaqogika, musiqi və incəsənət;*

XH – xarici dillər və beynəlxalq münasibətlər; TK – tibb, kimya, biologiya, psixologiya və idman.

Neft profilli ixtisaslar I ixtisas qrupuna aiddir. Bu ixtisasları seçən abituriyentlər son illərə qədər ana dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, fizika, kimya və ümumi fənn blokunun fənlərindən imtahan verirdilər. 2007/2008-ci tədris ilindən bütün ixtisas qrupları üzrə qəbul imtahanlarının modelində müəyyən dəyişikliklər aparılıb. I ixtisas qrupunun peşə-ixtisas xüsusiyyəti və imtahan fənlərinin əhəmiyyətlik dərəcəsi nəzərə alınaraq bu qrupun imtahan fənlərinin tərkibində dəyişiklik edilmiş, “Ana dili və ədəbiyyat fənn bloku” və “Ümumi fənn bloku” “Ana dili” və “Xarici dil (ingilis, alman, fransız, rus dili) fənləri” ilə əvəz edilmişdir.

Neft profilli ixtisaslar statistikada

2008/2009-cu tədris ili üçün hazırlanan qəbul qaydalarında təkmilləşdirmə işləri davam etdirilmiş və qaydalara bir sıra yeniliklər əlavə edilmişdir. Bunlar aşağıdakılardır:

- Ərizə qəbulu iki mərhələdə, internet vasitəsilə aparılıb. Birinci mərhələdə bütün abituriyentlərdən imtahanda iştirak etmələri üçün, ikinci mərhələdə isə müəyyən edilmiş müsabiqə şərtlərini ödəmiş abituriyentlərdən ixtisas seçimi üçün ərizə qəbulu aparılıb. Beləliklə, ötən illərdən fərqli olaraq abituriyentlər qəbul imtahanının nəticələri elan olunduqdan sonra ixtisas seçiblər.
- I ixtisas qrupunda fizika və riyaziyyat fənlərinin hər biri üzrə çəki əmsalı 2 təyin olunub (xatırladaq ki, əvvəlki illərdə riyaziyyat fənni üzrə çəki əmsalı 2.5, fizika fənni üzrə isə 1.5 idi).
- I qrup ixtisaslarının müsabiqəsində iştirak etmək üçün tələb olunan minimal ümumi bal 200-dən 250-ə qaldırılıb.

Ümumi tanışlıq üçün 2-23 saylı cədvəllərdə 1998-2008-ci illər üzrə neft profilli ixtisaslara tələbə qəbulu planları, bu ixtisaslara verilən ərizələrin sayı və müsabiqə göstəriciləri təqdim edilib. Qəbul qaydalarında edilmiş son dəyişikliklərə uyğun olaraq 2008-ci ildə ixtisas seçimində yalnız 250-dən çox bal toplayan abituriyentlər iştirak ediblər. Bununla əlaqədar olaraq ayrı-ayrı ixtisaslara verilən ərizələrin sayını və müsabiqə vəziyyətini tam abituriyent seçməsi üzrə təyin etmək mümkün olmadığından həmin göstəricilər 2008-ci ilə aid olan cədvəllərdə (22 və 23 saylı) yalnız 250-dən çox bal toplayan abituriyent seçməsi əsasında hesablanıb. Ötən illərə aid olan cədvəlləri (2–21 saylı) cari ilin cədvəlləri (22 və 23 saylı) ilə müqayisə etmək imkanı yaratmaq üçün 20–21 saylı cədvəllərdə də ayrı-ayrı ixtisaslara verilən ərizələrin sayı və müsabiqə tam abituriyent seçməsi üzrə deyil, yalnız 250-dən çox bal toplayan abituriyent seçməsi əsasında təyin edilib.

Cədvəl 2

1998 - c i i l (ödənişsiz təhsil forması)

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
13148	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	35	178	1.290
13156	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	45	287	1.831
13164	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	20	25	0.399
13334	Geologiya	A	Ə	12	37	0.451
13391	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	15	176	2.876
13415	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	40	234	1.756
13537	Neft-qaz və dağ-filiz istehsalatının fiziki prosesləri	R	Ə	13	93	1.379

Neft profilli ixtisaslar statistikada

Cədvəl 3

1998 - c i i l (ödənişli təhsil forması)

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
13586	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	30	17	0.062
13594	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	40	37	0.112
13618	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	20	7	0.089
13772	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	15	33	0.259
13789	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	30	57	0.232

Cədvəl 4

1999 - c u i l (ödənişsiz təhsil forması)

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
13123	Hidrogeologiya və mühəndis geologiyası	A	Ə	12	96	1.864
13172	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	35	424	2.998
13189	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	35	580	4.393
13197	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	15	56	0.905
13375	Neft-qaz və dağ-filiz istehsalatının fiziki prosesləri	R	Ə	13	94	1.426
13415	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	15	259	4.532
13423	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	35	359	2.716

Cədvəl 5

1999 - c u i l (ödənişli təhsil forması)

İxt. Kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
13586	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	15	32	0.235
13594	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	35	99	0.299
13618	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	15	16	0.131
13772	Neft-qaz və dağ-filiz istehsalatının fiziki prosesləri	R	Ə	12	11	0.135
13789	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	10	50	0.539
13797	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	35	80	0.251

Cədvəl 6

2000 - c i i l (ödənişsiz təhsil forması)

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
13131	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	35	526	3.939
13148	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	35	600	4.838
13156	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	10	75	1.538
13391	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	15	218	3.638
13415	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	35	316	2.247
13537	Neft-qaz və dağ-filiz istehsalatının fiziki prosesləri	R	Ə	13	130	1.585

Neft profilli ixtisaslar statistikada

2 0 0 0 - c i i l (ödənli təhsil forması)

Cədvəl 7

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
13578	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	10	56	0.566
13586	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	35	142	0.424
13594	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	10	12	0.279
13829	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	10	50	0.512
13837	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	35	75	0.224
13959	Neft-qaz və dağ-filiz istehsalatının fiziki prosesləri	R	Ə	12	16	0.137

2 0 0 1 - c i i l (ödənli təhsil forması)

Cədvəl 8

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14144	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	30	723	7.123
14152	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	35	907	8.061
14169	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	10	121	2.927
14371	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	15	199	3.820
14388	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	35	278	2.225
14541	Neft-qaz və dağ-filiz istehsalatının fiziki prosesləri	R	Ə	13	133	1.641

2 0 0 1 - c i i l (ödənli təhsil forması)

Cədvəl 9

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14599	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	30	197	0.893
14614	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	40	366	1.209
14622	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	10	59	1.078
14833	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	15	58	0.503
14841	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	40	94	0.346
14996	Neft-qaz və dağ-filiz istehsalatının fiziki prosesləri	R	Ə	12	27	0.186

2 0 0 2 - c i i l (ödənli təhsil forması)

Cədvəl 10

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14136	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	30	182	1.628
14144	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	35	221	1.817
14152	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	10	39	1.020
14347	Neft-qaz və dağ-filiz istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	13	92	1.753
14444	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	15	155	2.565
14452	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	30	182	1.578

2 0 0 2 - c i i l (ödənli təhsil forması)

Cədvəl 11

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14599	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	45	26	0.061
14614	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	65	53	0.092
14622	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	10	17	0.189
14817	Neft-qaz və dağ-filiz istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	9	0.085
14939	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	10	37	0.393
14947	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	20	51	0.292

Neft profilli ixtisaslar statistikada

2 0 0 3 - c ü i l (ödənişsiz təhsil forması)

Cədvəl 12

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14144	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	27	689	7.287
14152	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	55	1183	7.394
14169	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	10	125	2.556
14355	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	13	273	3.926
14444	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	10	51	1.786
14452	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	15	50	0.994

2 0 0 3 - c ü i l (ödənişli təhsil forması)

Cədvəl 13

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14599	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	40	212	0.602
14614	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	70	509	0.791
14622	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	5	58	1.717
14817	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	61	0.484
14899	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	15	16	0.133
14914	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	5	14	0.458

2 0 0 4 - c ü i l (ödənişsiz təhsil forması)

Cədvəl 14

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14144	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	30	670	7.544
14152	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	50	1029	8.478
14169	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	10	90	2.932
14355	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	474	10.077
14469	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	10	262	7.634
14477	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	20	358	6.439

2 0 0 4 - c ü i l (ödənişli təhsil forması)

Cədvəl 15

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14639	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	10	66	1.084
14728	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	205	1.757
14874	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	B	Ə	55	299	0.701
14882	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	B	Ə	90	543	0.754

2 0 0 5 - c ü i l (ödənişsiz təhsil forması)

Cədvəl 16

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14144	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	25	316	6.475
14152	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	50	493	6.198
14169	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	5	41	3.206
14355	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	283	10.426
14469	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	12	133	5.502
14477	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	15	165	6.303

Neft profilli ixtisaslar statistikada

2 0 0 5 - c i i l (ödənişli təhsil forması)

Cədvəl 17

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14639	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	50	304	1.210
14647	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	80	627	1.628
14655	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	15	19	0.441
14841	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	113	2.106
14955	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	10	95	1.900
14963	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	10	132	2.953

2 0 0 6 - c i i l (ödənişsiz təhsil forması)

Cədvəl 18

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14111	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	25	332	7.026
14144	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	12	123	4.818
14169	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	48	497	6.529
14177	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	5	43	4.614
14185	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	274	10.775
14225	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	12	145	7.792

2 0 0 6 - c i i l (ödənişli təhsil forması)

Cədvəl 19

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14152	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	B	Ə	55	345	1.512
14193	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	15	74	1.628
14217	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	133	2.967
14233	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	B	Ə	90	636	1.886

2 0 0 7 - c i i l (ödənişsiz təhsil forması)

Cədvəl 20

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14111	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	25	320	7.514
14152	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	12	135	5.527
14177	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	41	421	6.872
14185	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	12	36	1.808
14241	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	12	109	7.204
14193	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	148	6.234

2 0 0 7 - c i i l (ödənişli təhsil forması)

Cədvəl 21

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14136	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	45	474	2.856
14169	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	10	147	4.043
14217	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	80	872	3.258
14225	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	15	62	1.384
14258	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	10	208	6.347
14233	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	111	2.737

Neft profilli ixtisaslar statistikada

Cədvəl 22

2 0 0 8 - c i i l (ödənissiz təhsil forması)

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14111	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	25	179	3.293
14128	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	12	75	2.904
14177	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	41	216	3.203
14185	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	12	37	1.650
14193	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	12	55	3.522
14241	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	112	3.921

Cədvəl 23

2 0 0 8 - c i i l (ödənili təhsil forması)

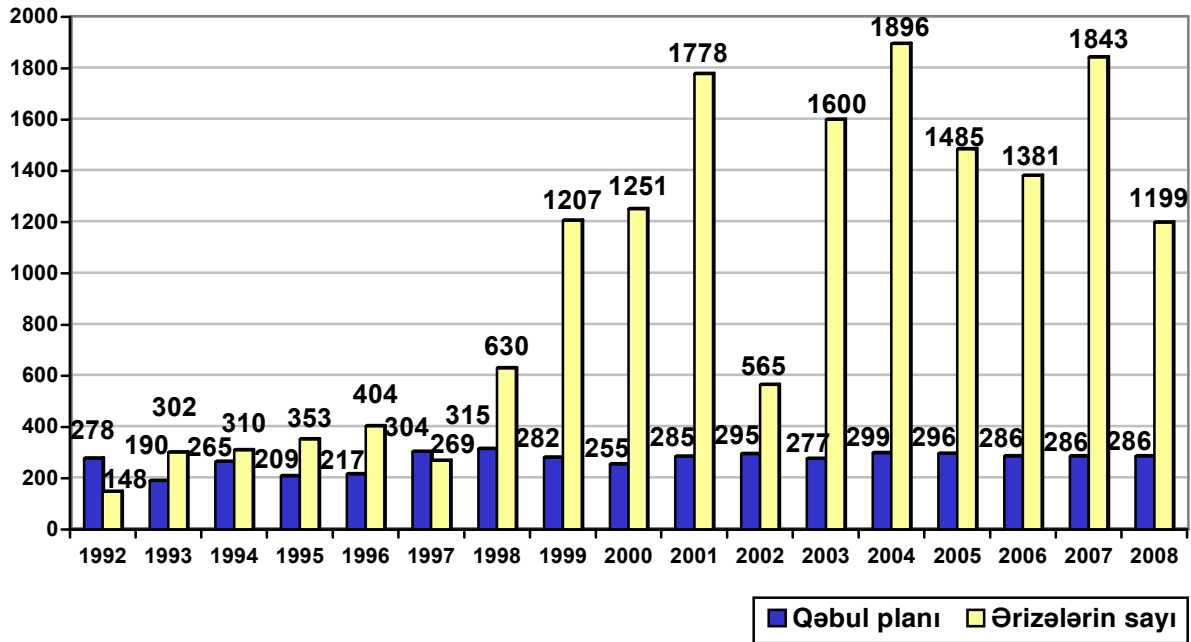
İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Plan	Əriz. sayı	Müsabiqə
14136	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	45	401	3.819
14144	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	10	87	3.101
14217	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	80	464	2.604
14225	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	15	51	1.563
14233	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	10	77	3.683
14258	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	12	155	3.755

*Qeyd: B – bölmə, A - Azərbaycan, R – rus, B – birgə
TF – təhsil forması, Ə – əyani, A – axşam, Q – qiyabi.*

Cədvəllərdən görüldüyü kimi, bu illərdə əyani şöbənin təhsili ödənişsiz əsaslarla olan "Neft-qaz yataqlarının işlənməsi və istismarı", "Neft və qazın geologiyası", "Dəniz neft-qaz qurğuları", "Axtarış və kəşfiyyatın geofiziki üsulları", "Neft və qaz quyularının qazılması", "Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı", "Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi" ixtisaslarında nisbətən yüksək müsabiqə vəziyyəti mövcud olub.

1992-2008-ci illər ərzində neft profilli ixtisasların qəbul planı və həmin ixtisaslara verilən abituriyent ərizələrinin sayının dinamikası 1 sayılı şəkildə göstərilib. Bu şəkildən görünür ki, 1992-2008-ci illər ərzində qəbul planı 190–315 intervalı daxilində dəyişib. 1994-1998-ci illərdə həmin ixtisasların qəbul planlarında sabit artma və sonrakı illərdə stabilləşmə tendensiyası müşahidə olunur. Şübhəsiz ki, bu, ölkəmizin ictimai-siyasi və iqtisadi həyatında baş verən aşağıdakı başlıca amillərlə əlaqədardır: 1) ictimai-siyasi vəziyyətin stabilləşməsi, 2) "Əsrin müqaviləsi" adlanan neft müqaviləsinin imzalanması, 3) "Əsrin müqaviləsi" çərçivəsində "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" neft kəmərinin və "Bakı-Tbilisi-Ərzurum" qaz kəmərinin tikilməsi, 4) neft sənayesi sahəsində mütəxəssislərə tələbatın artması.

1992-2008-ci İLLƏR ÜZRƏ ALI MƏKTƏBLƏRİN NEFT PROFİLLİ
İXTİSASLARINA QƏBUL PLANI VƏ VERİLƏN ƏRİZƏLƏRİN SAYININ DİNAMİKASI

Şəkil 1

Son illər ali məktəblərin neft profilli ixtisaslarına ərizə verən abituriyentlərin sayı getdikcə artır. Bu gün I ixtisas qrupuna sənəd verən abituriyentlərin 13.4%, bütövlükdə ali məktəblərə sənəd verənlərin isə 3.6%-i öz ərizələrində neft profilli ixtisasların kodlarını qeyd edir. Maraqlı cəhət ondadır ki, 2008-ci ildə bu ixtisasların qəbul planı I ixtisas qrupunun qəbul planının yalnız 3.5%-ni, bütövlükdə ali məktəblərin qəbul planının isə cəmi 1.0%-ni təşkil edib.

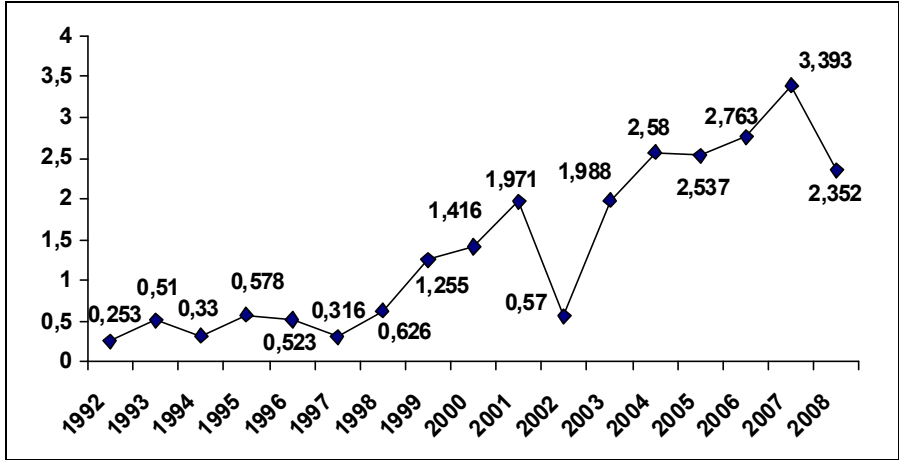
Neft profilli mühəndis ixtisaslarına gənclərin marağının belə artması onların respublikada həyata keçirilən layihələrin gələcək perspektivlərinə inamından irəli gəlir. Bu fakt 1992-2008-ci illərdə ərizə qəbulu mərhələsində neft profilli ixtisaslarda 250-dən çox bal toplayan abituriyentlər arasında yaranmış müsabiqə vəziyyətinin dinamikasını təsvir edən qrafikdə öz əksini tapmışdır (qrafik 1). Göründüyü kimi, həmin illərdə müsabiqə vəziyyəti tədricən artmış və 2007-ci ildə öz maksimal qiymətinə çatmışdır (bir vakant yerə orta hesabla 3-4 ərizə verilmişdir).

Qeyd etmək lazımdır ki, qrafikdə təqdim edilən rəqəmlər qəbul imtahanında iştirak edən tam abituriyent seçməsi üzrə deyil, 250-dən çox bal toplayan abituriyent seçməsi üzrə hesablanmışdır. Bunun səbəbi odur ki, yeni qəbul qaydalarına görə, bu il ixtisas seçimi qəbul imtahanlarından sonra və yalnız müsabiqə şərtlərini ödəmiş abituriyentlər tərəfindən aparılmışdır. Bu da abituriyentlərə, əsasən, o ixtisasları seçib öz ərizəsində qeyd etmək imkanı vermişdir ki, onların topladıqları ballar son illər həmin ixtisaslara qəbulda yaranan keçid balından ya çox kiçik olmasın, ya ona bərabər, ya da ondan böyük olsun. Halbuki 1992-2007-ci illərdə digər ixtisaslar kimi neft profilli ixtisasları da bu şərti ödəyən abituriyentlərlə yanaşı, ixtisası onun nüfuzuna görə seçən, lakin bilik səviyyəsi müsabiqə tələblərinə, yaxud ixtisas üzrə keçid balına uyğun olmayan abituriyentlər də seçirdilər. Nəticədə yaranan müsabiqə real vəziyyəti əks etdirmir və şişirdilmiş (nisbətən yüksək) rəqəmlərlə ifadə olunurdu (bax: 1 sayılı qrafikdə neft profilli ixtisaslarda müsabiqə vəziyyətinin dinamikası).

Cari ildə abituriyentlər ixtisas seçimlərini qəbul imtahanları başa çatdıqdan və balları məlum olduqdan sonra etdiklərindən öz seçimlərinə ehtiyatla yanaşmış və

Neft profilli ixtisaslar statistikada

elə ixtisasları seçmişlər ki, onların imtahanda topladıqları balları son illər həmin ixtisaslara qəbulda formalaşmış keçid ballarına ya yaxın, ya da onlardan böyük olmuşdur. Nəticədə, bu il neft profilli ixtisaslara qəbul olmaq üçün təqdim edilən ərizələrin sayı xeyli azalmış və onlar real müsabiqəni qiymətləndirməyə imkan vermişdir. 1 saylı qrafikdən göründüyü kimi, cari ildə həmin müsabiqə azalaraq artıq 2.352-yə bərabər olmuşdur.

Qrafik 1. Neft profilli ixtisaslarda müsabiqə vəziyyətinin dinamikası

"Abituriyentin ərizəsi"ni dolduran gənc öz ərizəsində seçdiyi ixtisasların konkret ardıcılığını qeyd etməklə, əslində, özünün bu və ya digər ixtisas altqrupuna istəyini, marağını ifadə edir. Bu baxımdan respublikanın rayonlarını təmsil edən oğlan və qız abituriyentlərin neft profilli ixtisaslar üzrə istəklərinin paylanması müəyyənləşdirilib. Bu ixtisaslara daha çox meyil göstərən bölgələrin siyahısı 24 saylı cədvəldə təqdim olunub.

Cədvəldən göründüyü kimi, Bakı və Şirvan şəhərləri, İsmayilli və Kəlbəcər rayonlarının abituriyentləri ixtisas seçimində neft profilli ixtisaslara üstünlük verib. Bu bölgələri təmsil edən abituriyentlərin 16-25 faizi neft mühəndisi olmaq istəyini ifadə edib. Bununla belə, qeyd etmək lazımdır ki, bu ixtisaslar kənd rayonlarından olan abituriyentlər arasında hələ də aşağı reytingə malikdir.

NEFT PROFİLLİ MÜHƏNDİS İXTİSASLARINA
DAHA ÇOX MEYİL GÖSTƏRƏN BÖLGƏLƏR (TƏLƏBƏ QƏBULU–2008)

№	B Ö L G Ə	Neft profilli ixtisaslara ərizə vermiş abituriyentlər			
		S A Y I			FAİZİ*
		Cəmi	Oğlanlar	Qızlar	
1	İsmayılı rayonu	17	17	0	25.37
2	Kəlbəcər rayonu	12	11	1	24.49
3	Bakı şəhəri	704	614	90	17.12
4	Şirvan şəhəri	21	21	0	16.54
5	Quba rayonu	14	14	0	16.47
6	Siyəzən rayonu	11	10	1	14.86
7	Qazax rayonu	14	13	1	14.58
8	Cəlilabad rayonu	11	11	0	14.47
9	Şəki rayonu	26	24	2	14.29
10	Salyan rayonu	27	26	1	13.92

* – mühəndis ixtisaslarına ərizə verən abituriyentlərin sayına nisbətən

Qəbul imtahanlarının nəticələri əsasında ixtisas qrupları üzrə abituriyentlərin balları hesablanmış və əldə edilən ballar seçməsi artan istiqamətdə nizamlanmışdır. Bundan sonra hər bir ixtisas qrupu daxilində balların müşahidə edilən qiymətlər diapazonu təyin edilmiş, həmin diapazon bərabər intervallara bölünərək hər bir interval üçün balı həmin intervalda yerləşən abituriyentlərin sayı (tezliklər) hesablanmışdır. Tezliklərin abituriyentlərin ümumi sayına nisbəti əsasında nisbi tezliklər təyin edilmişdir.

Qəbul imtahanlarında iştirak edən abituriyentlərin nəticələri əsasında hesablanmış bal intervalları və uyğun nisbi tezliklər statistik sıra adlanır. Çox vaxt statistik sıra qrafik şəklində təsvir edilir və histoqram adlanır. Qeyd etmək lazımdır ki, təcrübədə simmetrik, sağtərəfli (müsbət) və soltərəfli (mənfi) asimmetriyalı histoqramlara rast gəlmək mümkündür.

Histoqramları sağtərəfli asimmetriyalı seçmələrdə ortostatistik nəticə göstərən abituriyentə nəzərən zəif nəticə göstərənlərin sayı (rast gəlmə ehtimalı) yüksək

nəticə göstərənlərin sayından çox, soltərəfli asimmetriyaya malik seçmələrdə isə azdır. Simmetrik histqramlarda isə ortostatistik abituriyentə nəzərən yüksək və zəif nəticə göstərən abituriyentlərin rast gəlmə ehtimalı eynidir.

Aşağıdakı 2-12 sayılı qrafiklərdə 1998-2008-ci illərdə abituriyentlərin neft profilli ixtisaslara qəbulda topladıqları balların paylanma histqramları təsvir edilib. Onların üzərində riyazi gözləmə (orta) qiymətləri (M) və abituriyentlər seçməsinə sayca iki bərabər hissəyə ayıran mediana qiymətləri (Me) göstərilmiş, paylanma funksiyaları təsvir edilib. Abituriyentlərin ballarının paylanma histqramlarının hamısı sağtərəfli asimmetriyaya malikdir. Bu, o deməkdir ki, orta nəticə göstərən ortostatistik abituriyentə nəzərən zəif nəticə göstərənlər sayca üstünlük təşkil edirlər.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, ötən illərdən fərqli olaraq 2008-ci ildə abituriyentlər qəbul imtahanının nəticələri elan olunduqdan sonra ixtisas seçiblər və ixtisas seçimində yalnız imtahan nəticələri müsabiqə şərtlərini ödəmiş (ümumi balı 250-dən az olmayan) abituriyentlər iştirak edib. Həmin səbəbə görə bu il digər ixtisaslarda olduğu kimi, neft profilli ixtisasları ərizəsində qeyd edən abituriyentlərin də topladıqları balların histqramları ötən illərdə olduğu kimi 0-700 bal intervalını deyil, artıq 250-700 bal intervalını əhatə edir. 2008-ci ilə aid olan histqramın (qrafik 12) əvvəlki illərin histqramları (qrafik 2-11) ilə müqayisəsini daha əyani etmək məqsədilə sonuncu histqramlarda da yalnız 250 və daha çox bal toplayan abituriyentlərin imtahan nəticələri əks olunub.

Təqdim edilmiş qrafiklərin müqayisəli təhlili göstərir ki, son illər neft profilli ixtisasları daha çox yüksək hazırlıqlı gənclərin seçməsi nəticəsində onların təmsil edildiyi bal intervalı genişləniş və onun sağ sərhəddi 700 bala yaxınlaşmış.

12 sayılı qrafikdən görünür ki, 2008-ci ildə neft profilli ixtisasları seçən abituriyentlər seçməsinə imtahan nəticələri 250-300 bal intervalında yerləşən abituriyentlərin sayı əvvəlki illərə nəzərən kəskin azalıb. Bunun səbəbi abituriyentlərin ixtisas seçimlərini ötən illərdən fərqli olaraq bu il qəbul imtahanlarının nəticələri elan olunduqdan sonra aparmalarıdır. Ümumiyyətlə, nisbətən zəif hazırlıqlı abituriyentlər son illər neft profilli ixtisaslarda keçid ballarının yüksəldiyini nəzərə alaraq artıq bu ixtisasları öz ərizələrində qeyd etməzlər.

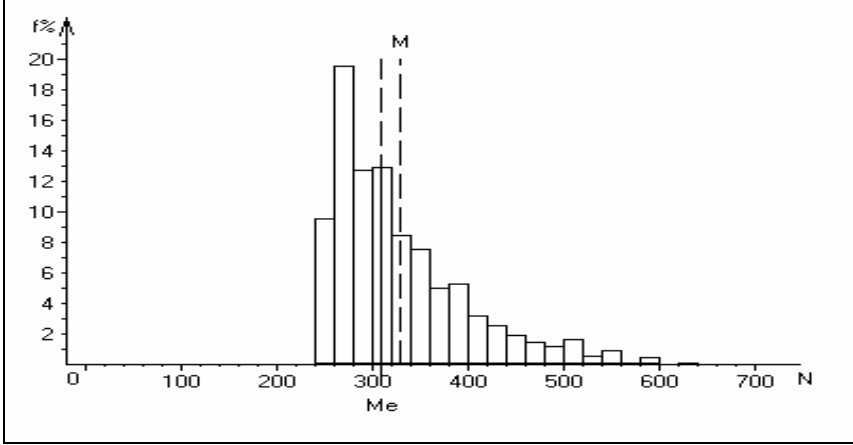
Neft profilli ixtisaslar statistikada

Qrafik 2

İl : 1998

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Riyazi gözləmə (M) : 329.60	Mediana (Me) : 309.18
Ortakvadratik meyil : 72.07	Minimal qiymət : 250.000
Moda : 270	Maksimal qiymət : 632.500
	Abituriyentlərin sayı : 630

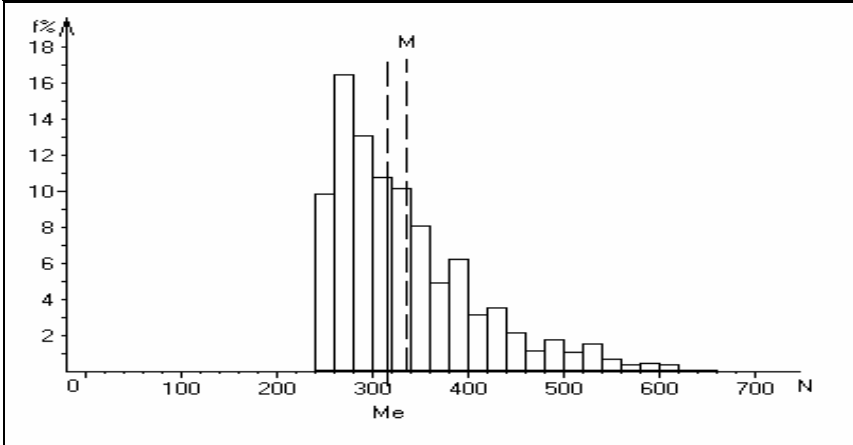

Qrafik 3

İl : 1999

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Riyazi gözləmə (M) : 337.00	Mediana (Me) : 316.37
Ortakvadratik meyil : 76.69	Minimal qiymət : 250.000
Moda : 270	Maksimal qiymət : 642.500
	Abituriyentlərin sayı : 1207

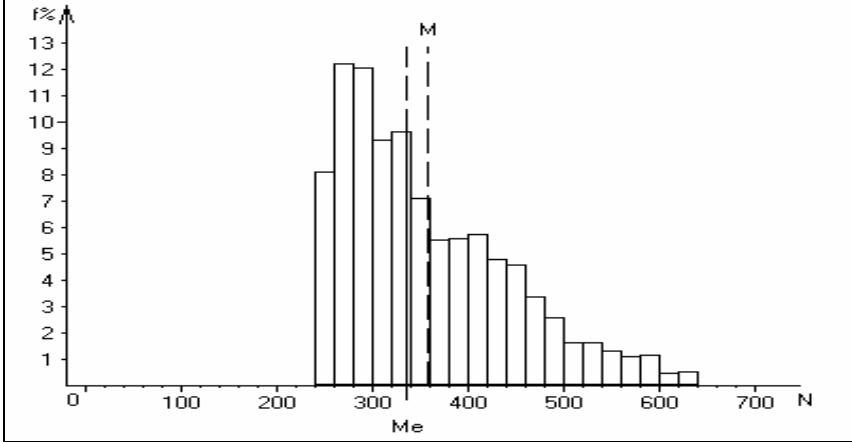
Neft profilli ixtisaslar statistikada

Qrafik 4

İl : 2000

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Riyazi gözləmə (M) : 358.74	Mediana (Me) : 335.82
Ortakvadratik meyil : 87.68	Minimal qiymət : 250.000
Moda : 270	Maksimal qiymət : 638.334
	Abituriyentlərin sayı : 1251

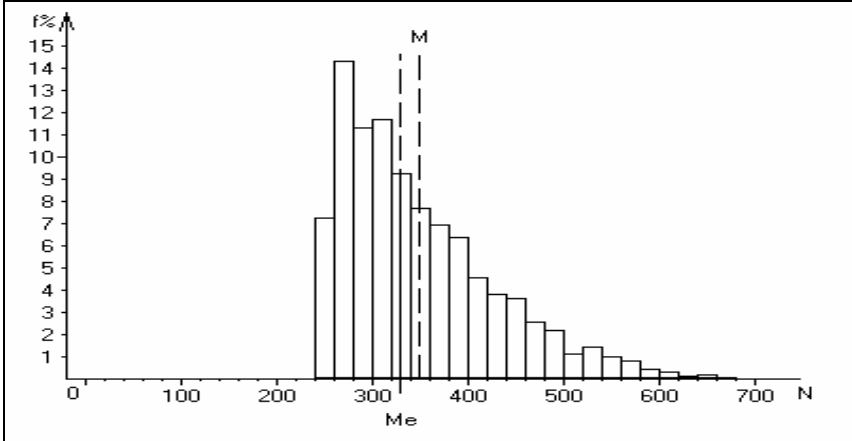

Qrafik 5

İl : 2001

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Riyazi gözləmə (M) : 349.77	Mediana (Me) : 329.11
Ortakvadratik meyil : 81.33	Minimal qiymət : 250.000
Moda : 270	Maksimal qiymət : 667.250
	Abituriyentlərin sayı : 1778

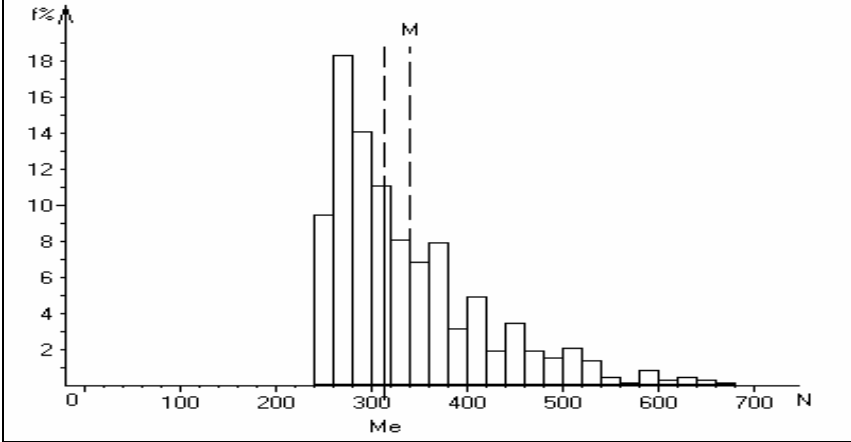
Neft profilli ixtisaslar statistikada

Qrafik 6

İl : 2002

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Riyazi gözləmə (M) : 340.71	Mediana (Me) : 314.13
Ortakvadratik meyil : 83.74	Minimal qiymət : 250.000
Moda : 270	Maksimal qiymət : 662.500
	Abituriyentlərin sayı : 565

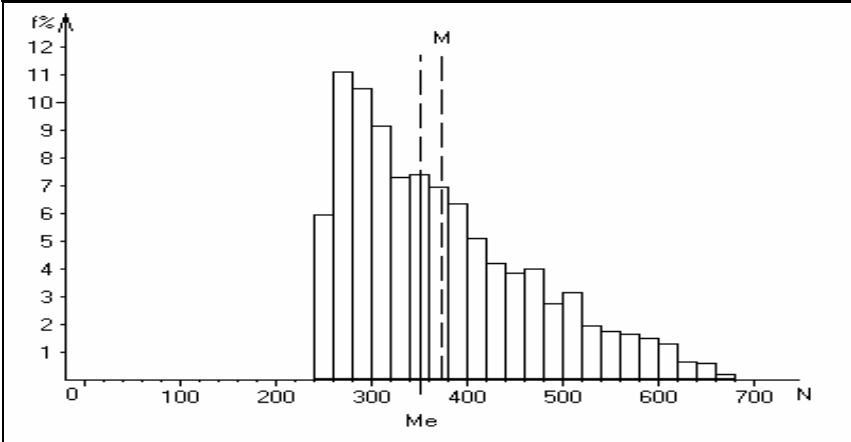

Qrafik 7

İl : 2003

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Riyazi gözləmə (M) : 374.70	Mediana (Me) : 352.89
Ortakvadratik meyil : 97.75	Minimal qiymət : 250.018
Moda : 270	Maksimal qiymət : 675.536
	Abituriyentlərin sayı : 1600

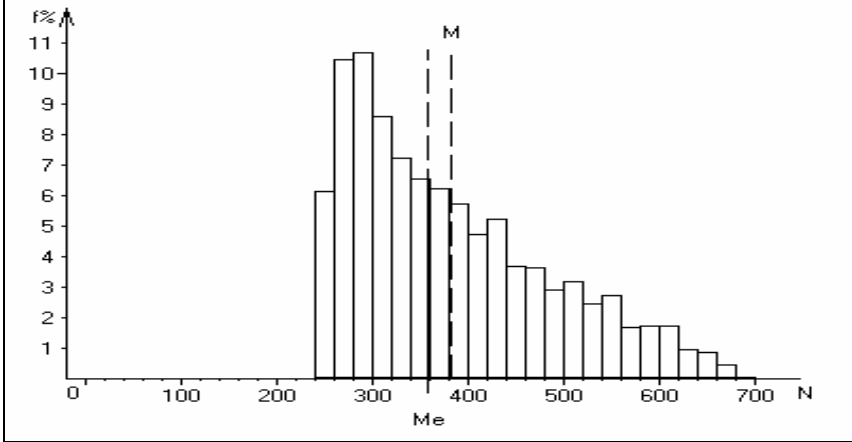
Neft profilli ixtisaslar statistikada

Qrafik 8

İl : 2004

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Riyazi gözləmə (M) : 382.47	Mediana (Me) : 357.95
Ortakvadratik meyil : 104.33	Minimal qiymət : 250.018
Moda : 290	Maksimal qiymət : 684.375
	Abituriyentlərin sayı : 1896

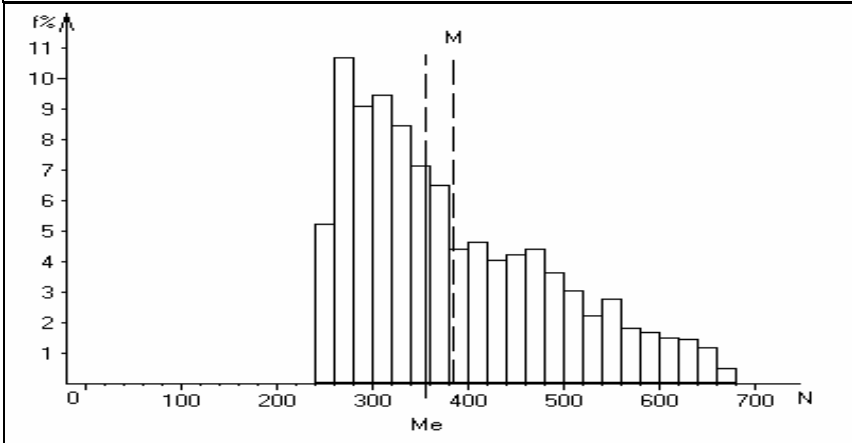

Qrafik 9

İl : 2005

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Riyazi gözləmə (M) : 385.62	Mediana (Me) : 357.50
Ortakvadratik meyil : 105.75	Minimal qiymət : 250.089
Moda : 270	Maksimal qiymət : 676.608
	Abituriyentlərin sayı : 1485

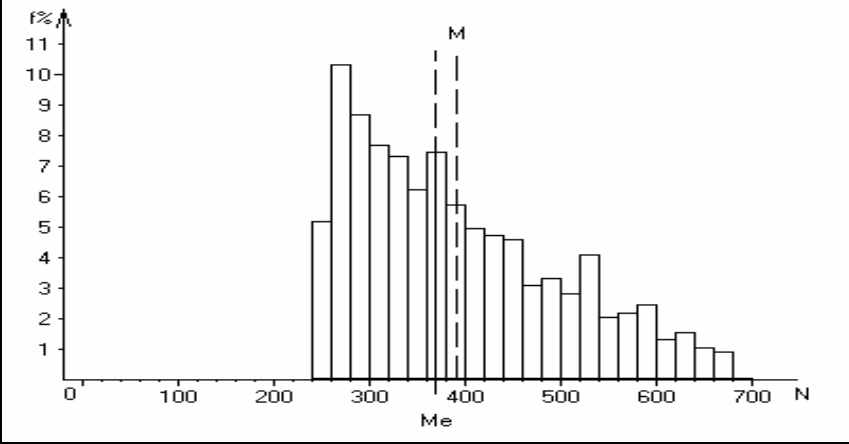
Neft profilli ixtisaslar statistikada

Qrafik 10

İl : 2006

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Mediana (Me)	: 369.81
Riyazi gözləmə (M)	: 392.72
Minimal qiymət	: 250.071
Ortakvadratik meyil	: 108.23
Maksimal qiymət	: 689.286
Moda	: 270
Abituriyentlərin sayı	: 1381

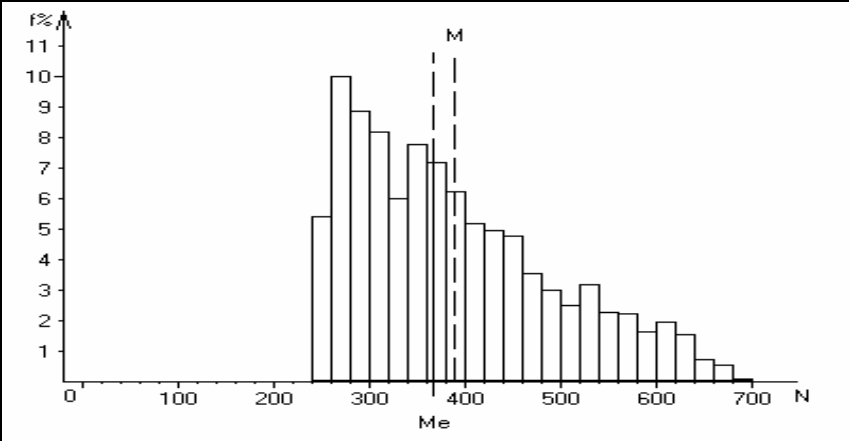

Qrafik 11

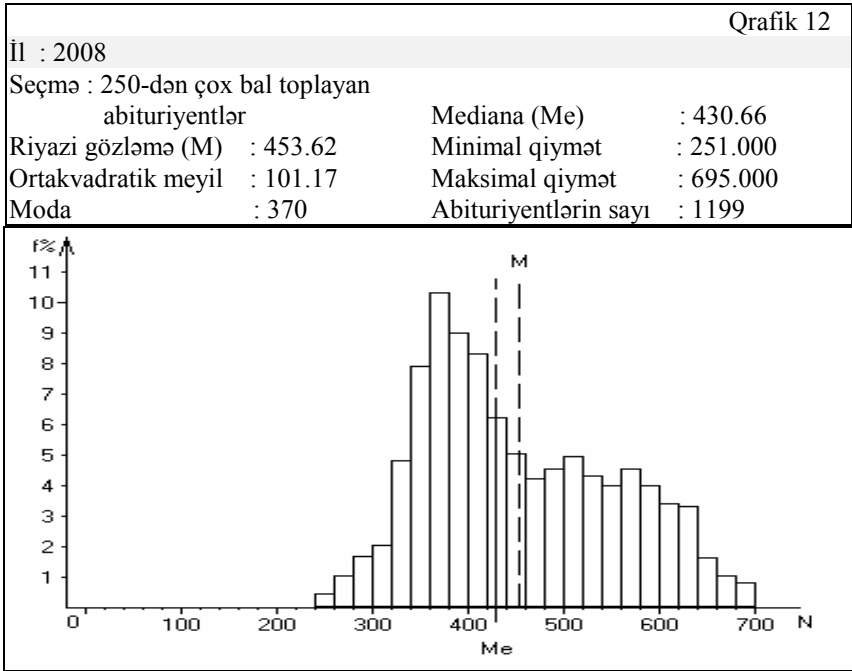
İl : 2007

Seçmə : 250-dən çox bal toplayan
abituriyentlər

Mediana (Me)	: 367.63
Riyazi gözləmə (M)	: 389.02
Minimal qiymət	: 250.000
Ortakvadratik meyil	: 105.42
Maksimal qiymət	: 700.000
Moda	: 270
Abituriyentlərin sayı	: 1843

Neft profilli ixtisaslar statistikada

Hər il üçün ayrılıqda neft profilli ixtisaslara ərizə verən abiturientin ortostatistik portreti aşkar edilib. Onun imtahan fənləri üzrə testlərə verdiyi düzgün cavabların faizləri 25 sayılı cədvəldə təqdim edilib. 1998-2008-ci illər üzrə düzgün cavabların dinamikasını müşahidə etmək üçün cədvəldə minimal hazırlıq səviyyəsi eyni olan (imtahan nəticəsi 250 baldan yüksək olan) abiturient seçməsinin statistikasından istifadə edilib.

Cədvəl 25

F Ə N N	Düzgün cavabların faizi (illər üzrə)										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ana dili və ədəb.	31.63	34.82	35.96	41.87	45.54	47.47	43.54	44.15	50.57	60.40*	73.21*
Riyaziyyat	62.27	61.17	59.04	63.77	54.04	69.15	66.12	68.05	65.98	62.81	75.31
Fizika	48.31	52.01	55.79	50.26	54.46	51.22	60.28	63.18	62.55	55.21	61.98
Kimya	26.33	28.64	28.32	42.51	47.60	45.21	53.16	46.96	53.05	61.45	63.19
Ümumi fənn bloku	---	---	---	43.97	44.12	52.51	33.46	44.25	28.87	---	---
İngilis dili	---	---	---	---	---	---	---	---	---	57.37	68.82

*2007-ci ildən Ana dili və ədəbiyyat fənn bloku Ana dili fənni ilə əvəz edilmişdir.

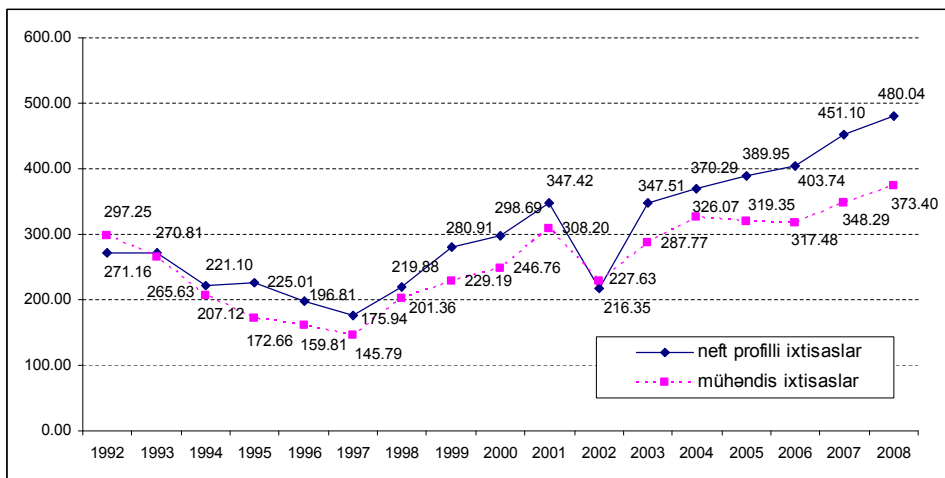
Neft profilli ixtisaslar statistikada

26 sayılı cədvəldə 1998-2008-ci illər ərzində neft profilli ixtisaslara qəbul olan ortostatistik abituriyentin bilik səviyyəsi göstərilmişdir. 25 və 26 sayılı cədvəllərdə müşahidə edilən müsbət cəhət neft mühəndisi olmaq istəyənlərin riyaziyyat, fizika və kimya kimi əsas fənlər üzrə bilik səviyyələrinin son illər ərzində kəskin artmasıdır.

Cədvəl 26

F Ə N N	Düzgün cavabların faizi (illər üzrə)										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Ana dili və ədəb.	27.25	33.83	34.37	41.82	34.11	46.90	44.81	45.33	54.87	67.65*	76.57*
Riyaziyyat	48.02	53.18	55.37	64.44	37.56	64.68	64.24	69.20	66.48	70.88	77.86
Fizika	35.31	44.49	53.70	51.52	36.85	48.57	59.51	63.91	64.62	63.52	65.89
Kimya	19.88	24.36	25.94	42.09	26.40	43.77	52.25	48.23	57.17	71.85	67.47
Ümumi fənn bloku	---	---	---	45.33	36.69	51.38	34.85	42.33	30.42	---	---
İngilis dili	---	---	---	---	---	---	---	---	---	66.46	74.19

*2007-ci ildən Ana dili və ədəbiyyat fənn bloku Ana dili fənni ilə əvəz edilmişdir.

Qrafik 13. Qəbul olan abituriyentlərin topladıqları balların orta qiymətlərinin dinamikası

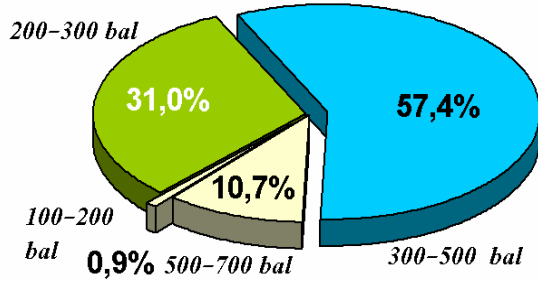
13 sayılı qrafikdə 1992-2008-ci illər üzrə neft profilli ixtisaslara və ümumi mühəndis ixtisaslarına qəbul olan abituriyentlərin ayrılıqda ortostatistik bal

göstəriciləri təqdim edilib. Qrafikdən görüldüyü kimi, bu istiqamətləri seçən abituriyentlərin imtahan nəticələri arasında mövcud olan fərq həmişə eyni xarakterli olmayıb. Ali məktəblərə qəbul imtahanlarının test üsulu ilə keçirildiyi birinci üç il respublikada neft sənayesinin tənəzzül dövrünə təsadüf etdiyindən abituriyentlərin bu ixtisasa istəyi digər mühəndis ixtisaslarına olan istəklərindən ciddi fərqlənmirdi. Hər iki istiqamət üzrə ali məktəbə qəbul olan ortastatistik abituriyentlərin imtahan nəticələri bir-birinə yaxın idi. 1994 və sonrakı illər “Əsrin müqaviləsi” adlanan neft müqaviləsinin imzalanması, neft sənayesinin inkişafı, həmin müqavilə çərçivəsində neft və qaz kəmərlərinin tikintisi bu sahədə mütəxəssislərə tələbatın artmasına səbəb oldu. Əmək bazarında baş verən bu dəyişikliklər gənclərin ixtisas seçiminə də öz təsirini göstərdi. 1995-ci ildən başlayaraq onların neft profilli ixtisaslara istəkləri ildən-ilə artmış, müsabiqə vəziyyəti yüksəlmiş və nəticədə 1992-ci ildə bu ixtisaslara qəbul olmaq üçün ortastatistik abituriyentə cəmi 271.16 bal kifayət etdiyi halda, bu gün həmin ixtisasa qəbul üçün ortastatistik abituriyentdən artıq 480.04 bal toplamaq tələb olunur.

I qrup üzrə qəbul imtahanını verdikdən sonra ümumilikdə mühəndislik ixtisaslarını və neft profilli ixtisasları seçən abituriyentlərin topladıqları balların paylanma diaqramlarının (2 və 3 sayılı şəkillər) müqayisəsi göstərir ki, onlar arasında əhəmiyyətli fərq mövcuddur. Diaqramlardan görüldüyü kimi, neft profilli ixtisasları demək olar ki, yalnız orta və yüksək hazırlıqlı abituriyentlər (300-dən çox bal toplayan) seçdikləri halda, ümumi mühəndislik ixtisaslarını seçənlərin üçdə birini zəif hazırlıqlı (300-dən az bal toplayan) gənclər təşkil edir. Hər iki istiqamət üzrə ali məktəbə qəbul olan abituriyentlərin topladıqları balların paylanma diaqramlarının (4 və 5 sayılı şəkillər) müqayisəsi isə göstərir ki, bu il neft profilli ixtisaslara qəbul olanların sırasında yüksək bal (500-700) toplayanların sayı daha da artmışdır. Belə ki, bütövlükdə mühəndis ixtisaslarına qəbul olanların yalnız 11.9%-i 500-dən çox bal topladığı halda, neft profilli ixtisaslarda belələrinin nisbi sayı onlardan 3.6 dəfə çoxdur (42.7%). Bu fakt sübut edir ki, abituriyentlərin çoxu ərizələrində neft profilli ixtisasları ilk mövqedə qeyd edir və nəticədə bu ixtisaslara ən hazırlıqlı gənclər qəbul olunur.

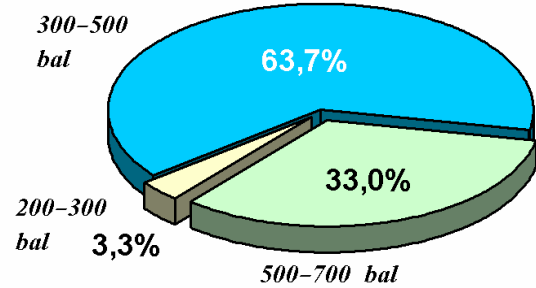
**QƏBUL İMTAHANLARINDA İŞTİRAK EDƏN ABİTURIYENTLƏRİN
TOPLADIQLARI BALLARIN PAYLANMA DİAQRAMLARI**

MÜHƏNDİS İXTİSASLARI BÜTÖVLÜKDƏ

Şəkil 2

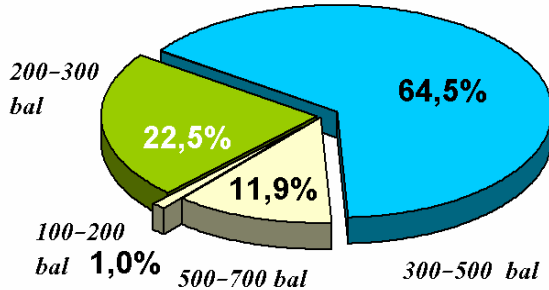
NEFT PROFİLLİ İXTİSASLAR

Şəkil 3

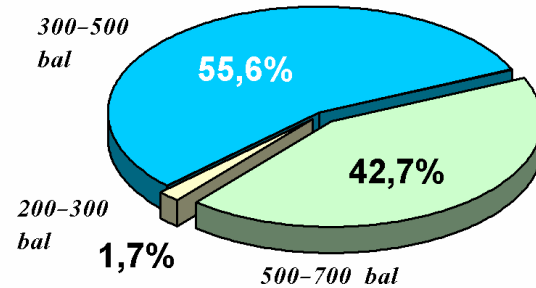
QƏBUL OLAN ABİTURIYENTLƏRİN TOPLADIQLARI BALLARIN PAYLANMA DİAQRAMLARI

MÜHƏNDİS İXTİSASLARI BÜTÖVLÜKDƏ

Şəkil 4

NEFT PROFİLLİ İXTİSASLAR

Şəkil 5

Neft profilli ixtisaslar statistikada

Neft profilli ixtisasları seçən abituriyentlərin bu ilki qəbul imtahanında topladıqları balların paylanma diaqramları Azərbaycan və rus bölmələri üzrə 6 və 7 sayılı şəkillərdə təqdim edilib. Diaqramların müqayisəli təhlili göstərir ki, Azərbaycan bölməsinin abituriyentlərinin yalnız aşağı (200-300) və orta (300-500) ballar intervalında nisbi çəkisi yüksəkdir. Yüksək (500-700) ballar intervalında isə rus bölməsinin abituriyentləri nisbi üstünlüyə malikdir.

Neft profilli ixtisaslara qəbul olan abituriyentlərin topladıqları balların paylanma diaqramları (8 və 9 sayılı şəkillərə bax) göstərir ki, rus bölməsində yüksək hazırlıqlı abituriyentlər (500-dən 700-dək bal toplayanlar) artıq tam üstünlüyə malikdirlər. Belələri bu ixtisaslara qəbul olanların 65.9%-nə bərabərdir.

27 sayılı cədvəldə neft profilli ixtisaslara qəbul olan gənclərin imtahan nəticələrinin statistik göstəriciləri təqdim edilib. Cədvəldən görüldüyü kimi, ixtisaslar arasında ödənişsiz təhsil forması üzrə ən yüksək keçid balı 593.00 bala (Azərbaycan bölməsi, “Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi” ixtisası), ödənişli təhsil forması üzrə isə 488.00 bala (rus bölməsi, “Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi” ixtisası) bərabərdir.

Ən aşağı keçid balı qiyməti təhsil formasına aid olan ixtisaslarda formalaşmışdır.

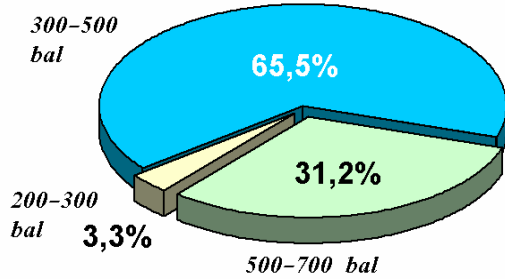
Ən yüksək maksimal bal və orta bal Azərbaycan bölməsində “Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi” ixtisasına qəbul olan abituriyentlər tərəfindən əldə edilib (müvafiq olaraq 685.00 və 622.293 bal).

Təhlil göstərir ki, ötən illərdə neft profilli ixtisaslara qəbul olan abituriyentlərin orta balı humanitar, iqtisad və tibb ixtisaslarına qəbul olan abituriyentlərin orta balından əhəmiyyətli dərəcədə aşağı olub. 2008-ci ildə isə neft profilli ixtisaslara da yüksək hazırlıqlı abituriyentlərin qəbul olması nəticəsində orta balın qiyməti artaraq gənclər arasında nüfuzlu hesab olunan humanitar, iqtisad və tibb ixtisasları səviyyəsinə qalxıb.

1992-2008-ci illər üzrə ali məktəblərin neft profilli ixtisaslarının plan yerləri və onlara qəbul olan abituriyentlərin sayının dinamikası 10 sayılı şəkildə təqdim edilib. Şəkildən görüldüyü kimi, bu ixtisasların qəbul planları son beş ildə həmişə 100% dolub.

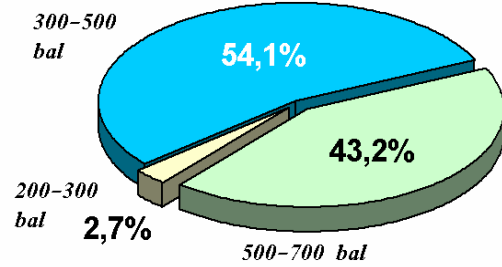
**NEFT PROFİLLİ İXTİSASLARI SEÇƏN ABİTURİYENTLƏRİN QƏBUL
İMTAHANLARINDA TOPLADIQLARI BALLARIN PAYLANMA DİAQRAMLARI**

AZƏRBAYCAN BÖLMƏSİ

Şəkil 6

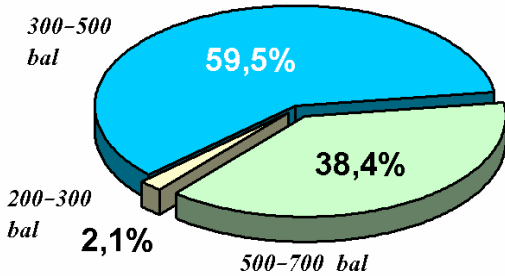
RUS BÖLMƏSİ

Şəkil 7

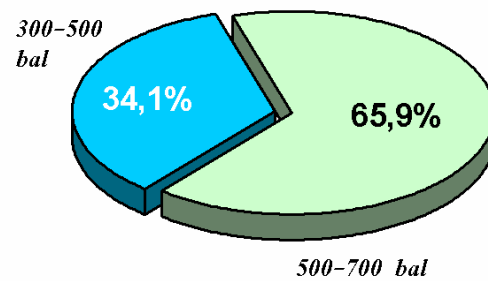
**NEFT PROFİLLİ İXTİSASLARA QƏBUL OLAN
ABİTURİYENTLƏRİN TOPLADIQLARI BALLARIN PAYLANMA DİAQRAMLARI**

AZƏRBAYCAN BÖLMƏSİ

Şəkil 8

RUS BÖLMƏSİ

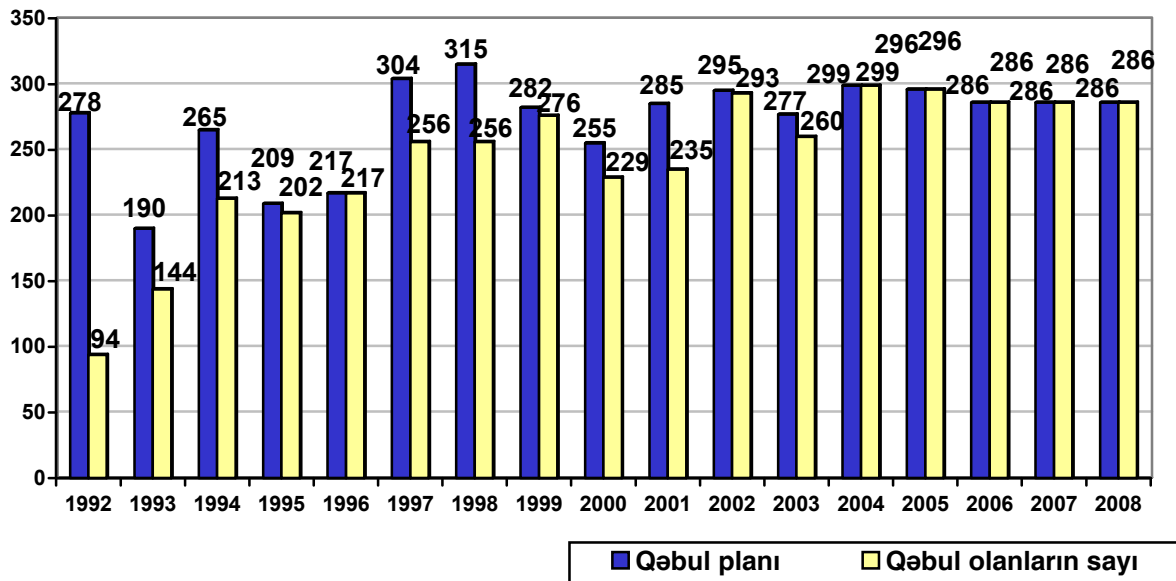
Şəkil 9

**NEFT PROFİLLİ İXTİSASLARA QƏBUL OLAN
ABİTURİYENTLƏRİN İMTAHAN NƏTİCƏLƏRİNİN STATİSTİK
GÖSTƏRİCİLƏRİ**

Cədvəl 27

İxt. kodu	İXTİSASIN ADI	B	TF	Orta bal	Maks. bal	Min. bal
<i>ödənişsiz təhsil forması</i>						
14111	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	573.000	618.000	559.000
14128	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	515.000	556.000	487.000
14177	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	622.293	685.000	593.000
14185	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	404.583	493.000	362.000
14193	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	615.000	650.000	591.000
14241	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	573.083	643.000	557.000
<i>ödənişli təhsil forması</i>						
14136	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	A	Ə	389.578	425.000	378.000
14144	Faydalı qazıntı yataqlarının geologiyası və kəşfiyyatı	R	Ə	432.300	481.000	415.000
14217	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Ə	444.263	589.000	398.000
14225	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	A	Q	313.933	405.000	290.000
14233	Faydalı qazıntı yataqlarının işlənməsi	R	Ə	523.800	590.000	488.000
14258	Neft-qaz və dağ-mədən istehsalatının fiziki prosesləri	A	Ə	401.583	439.000	389.000

**1992-2008-ci İLLƏR ÜZRƏ ALI MƏKTƏBLƏRİN NEFT PROFİLLİ İXTİSASLARININ
PLAN YERLƏRİ VƏ ONLARA QƏBUL OLAN ABİTURİYENTLƏRİN SAYININ DİNAMİKASI**

Şəkil 10

